

ŠV. BRUNONO GYVENIMAS IR KANKINYSTĖ

Šv. Brunono Kverfurtiečio „Gyvenimas bei kentėjimas“–vėlyvas pasakojimas, atsiradęs apie 1400 m. Jame minimas šv. Brunono žudikas Zebedenas bei Alstros upė, į kurią buvo įmesta šio šventojo galva.

Šv. vyskupo ir kankinio Brunono gyvenimas bei kentėjimas

Šventojo vyskupo ir kankinio Brunono *Gyvenimo* pradžia

[1.] Šventas ir garbingas vyras Brunonas, kilęs iš miesto, vadinamo Kverfurto, buvo aukštos kilmės ir priklausė garsiai giminei. Dar būdamas vaikas, jis, veikiamas Dievo malonės, visus pranoko išvaizda ir grakštumu, išaugęs tarp pažįstamų bei artimųjų mielas ir malonus. Jo tėvas, taip pat vadinamas Brunonu, ir motina, vardu Ida, matydami tokį sūnaus stropumą, drauge džiaugėsi, dėkodami už jį Dievui, nes jiems atrodė, jog tokį gražų vaiką gavo iš dangiškojo sosto. Pasibaigus vaikystei, jis, kaip daugelis, buvo atiduotas studijuoti į Halberštata¹ ir patikėtas išmintingųjų vyrų globai. Ten, pasinėręs į mokslus, nuolatos studijuodamas ir lavindamasis dažnais nakties budėjimais, nepaliaujamai melddamasis už tėvynę, buvo veik išsekęs kūnu.

[2.] Kažkurią dieną, kai berniukas, vis dar iš prigimties augdamas, pradėjo skleisti pirmųjų dorybės žiedų kvapą, jis, tuometiniu papročiu apsiavęs išoriniu apavu, bet iš vidaus apnuoginęs pėdas, stovėjo atokesnėje teatro vietoje, žvelgdamas aukštyn ir ištikimai tiesdamas į dangų rankas, mažiausiai sekdamas įvykius ir visiškai nekreipdamas dėmesio į aplinkui šaukiančius teatrališkų šviesos žaismų pakerėtus artimuosius ir palydovus.

Taigi atėjo drebančių nuo šalčio tėvų siųstas tarnas ir, kaip buvo lieptas, perteikė jų žodžius. Matydamas sužvarbusį Dievo tarną ir ledu padengtą vietą, kurią šis buvo užsiėmęs, ten atsisėdo ir jis. Nuostabą keliantis stebuklas! Tarną, atsisėdusį į tą pačią vietą, užliejo tokia šiluma, kokia kas nors vos ne vos būtų galėjęs sušildyti žiemos būstą. Šitaip palaimintojo vyro buvimas dorobingos maldos dėka suteikė tokią malonią šilumą, kokios jo prisilietimas jokių būdu negalėjo palikti. Tokiu būdu buvo parodyta, kiek daug gali nuolatinė teismo malda.

[3.] Taigi palaimintasis Brunonas, kurį, pailginus jo vardą, imta vadinti Bonifacu, išaugęs iš vaikiško amžiaus ir būdamas kilmingas, pasirinko kilnesnio gyvenimo kelią. Palikęs mokslo pradmenis ir pasitraukęs nuo pirmųjų mokytojų rykštės, jis atvyko į Magdeburgą. Ten, pakludamas savo

¹ Šv. Brunonas mokėsi ne Halberštate, o Magdeburge.

gimdytojų valiai ir vadovaudamasis mokytojų rūpesčiu bei priežiūra, lavinosi toliau. Tačiau visų dalykų tvarkytojas Viešpats jokių būdu nepanoro, kad auksu tviskanti šviesa ilgiau būtų dengiama indu ir nusprendė ją įdėti į žibintuvę, idant ši šviestų visiems, žengiantiems į namus. Todėl nė trupučio neuždelsė laikas ir nesulėtino savo tėkmės.

[4.] Tuo pat laiku, kai klaidžiojantis gandas pripildė veik visų tautų lūpas, pritariant dieviškajam gailestingumui, pasimirė Tryro vyskupas². Netrukus, atidėjęs visus reikalus, įvyko dvasininkų susirinkimas, kilo pasauliečių triukšmas, visi vieningai reikalavo jiems vyskupu skirti palaimintąjį Brunoną, kuris, pailginus jo vardą, pradėtas vadinti Bonifacu, o tai reiškia "gerą darantis". Net ir vaikai, nutraukę savo žaidimus ir klaidžiodami po gatves, išgirdę palaimintojo vyro vardą, garbino dangaus Dievą, giedodami šią psalmininko eilutę: "Kūdikių ir žindančiųjų lūpomis parengi sau gyrių, Dieve". Karalius, įsiteikdamas tautai ir patenkindamas dvasininkijos prašymą, sutiko. Tad šventasis Bonifacas buvo pakviestas ir veste nuvestas pas karalių. Ten, nors to nenorėjo ir labai prieštaravo, esą jis nevertas tokios garbės, tačiau, nugalėjęs visų šauksmui, priėmė vadovo pareigas. Koks džiaugsmas, kokios linksmybės vyko tarp tryriečių gero ganytojo paskyrimo dieną, toks vėliau liūdesys ir sielvartas, tokia kančia juos apniko, pastarojo netekus. Taigi jis triūsė, mokė, ragino, dirbo ir atliko evangelisto darbą.

[5.] Praėjus tam tikram laikui, jis, niekam nežinant, tarsi paukštis į savo ankstesnį lizdą grįžo į Magdeburgą. O paklauskime, ką veikė naujas karys! Kristaus kareivis grįžo išvargintas metų kovos ir kaupė jėgas didesniems mūšiams. Nuolatos ištiesęs rankas ir nukreipęs į dangų akis, nepailsdamas maldėsi, dieną ir naktį giedojo psalmes ir, nekreipdamas dėmesio į šio pasaulio nepalankumą, nesiliovė bendrauti su Dievu. Kadangi jis savo noru dėl Kristaus vardo tapo neturtėliu, visada žvelgdamas į šią evangelijos eilutę: "Kiekvienas, kuris neatsižada visos savo nuosavybės, negali būti mano mokinys", praturtėjo dorybėmis, ir kiek tik trokško tapti labiau neturtingu, tiek vis ryškiau, tarsi saulė ar mėnulis, švietė pasauliui. Be to, palaimintasis Bonifacijus, išgirdęs, kad kaimynai visur apie jo dorobingumą skleidžia šlovingą gandą, ir manydamas, jog dėl visuotinės garbės mažėja amžinosios palaimos viltis, atkreipęs dėmesį į šią evangelijos eilutę: "nes jūs jau atsiėmėte atlygį", ėmė gyventi dar griežčiau, marindamas kūną pasninku, šalčiu ir kirčiais. Ištisomis naktimis melddamasis, jis gulėdavo apsibarstęs pelenais ir vilkėdamas ašutinę, trokšdamas pasislėpti nuo tų pačių žmonių palankumo.

² Čia supainiotas šv. Brunonas Kverfurtietis su Brunonu, Tryro arkivyskupu (1102–1124).

[6.] Prisiartino tinkamas laikas. Palikęs Magdeburgą, jis kartu su saviškiais grįžo į Kverfurtą. Atvyko tėvai, susirinko bičiuliai, apimti meilės ir pagarbos, šurmuliavo draugai. Visi manė, jog laimingas sūnus norės būti kartu su jais. Tačiau maldingoje šventojo vyro širdyje ilgą laiką buvo ugdomas kitas suvokimas, kitokia siela. Mat tuo laiku, kurio, anot tėvų, atrodė nepakankamai, jis, nenorėdamas nieko imti iš namų ir prisimindamas šią apaštalo laiško eilutę: „Kuris nedirba, tenevalgo“, maistui ir kitoms kūno reikmėms užsidirbdavo savo rankomis ir prakaitu.

[7.] Praėjus tam tikram laiko tarpui, šventasis vyras paprašė visų žmonių susirinkti jo sodyboje. Čia jis, turėdamas tyrus ketinimus, laikė visiems mišias, ir, lyg norėdamas iškeliauti, pagarbiam surinko dieviškojo kūno ir kraujo auką. Baigęs aukoti mišias ir iš visos širdies jiems suteikęs nuodėmių atleidimą bei sustiprinęs juos išganingu žodžiu, paprašė pastarųjų leidimo išvykti. Jį gavęs, visiems verkiant, palinkėjo ramybės ir šitaip džiaugdamosis iškeliauvo. Jam žengiant pro ratu stovinčią minią, būtum galėjęs išgirsti tokią raudą, tokį dantų griežimą, tarsi tądien turėtų būti laidojamas ne tik jis vienas, bet kartu ir visas pasaulis.

[8.] „Didis mūsų Viešpats ir geradarys!“ Kelias, nutiestas šalia miesto, buvo labai akmenuotas. Kai Dievo žmogus nuo jo leidosi, asilas, ant kurio jis sėdėjo, ėmė žengti lėčiau, nei buvo įpratęs. Dievo tarnui sudavus pentiniais ir paraginus, kad, kaip įprasta, šis eitų greičiau, akmenys, kuriais žengė gyvulys, tiek suminkštėjo, kad ir iki šios dienos yra rodomi jo pėdsakai, atsispaudę tuose akmenyse. Ak, kokie didingi tavo darbai, Viešpatie! Visa išmintingai esi atlikęs. Jozvės žodžiu buvo sulaukyta saulė, kad įprastu keliu neslinktų link Gabaono. Šventam žmogui ir ištikimam tarnui norint eiti, akmenys suminkštėjo ir ištirpo lyg sniegas. Nepriėmusius išgelbėjimo žodžio priešus Jozvė persekiojo kardu, o šis tikėjimo vyras atgaivino netikinčius išganymo žodžiu. Anas veikė, smogdamas kardu, o šis gydydamas tikėjimo žodžiu.

[9.] Po tam tikro laiko jis laimingai pasiekė Romą, ir, kaip ketino, nuvyko pas apaštalą Leoną. Šis, tuoj pat pripildytas Šventosios Dvasios, palankiai jį priėmė, ir abu apsikabinę pasveikino vienas kitą šventu pabučiavimu.

Leonas, dėstydamas jam Dievo žodį, pamokė jį esminių dalykų. O kai Dievo tarnas, kaip kad įprasta, aukojo mišias, ir, atlikęs pareigas, atsisėdo, tarsi norėdamas suteikti savo pavargusiam kūnui atilsio, netrukus, atsivėrus dieviškajai malonei, jis ėmėsi nenugalimųjų maldos ginklų. Mat išganingas Kristaus vardas niekuomet nepalikdavo maldingų lūpų, kaip ir tai, kas siejosi su tikruoju amžinuoju gyvenimu. Jam besimeldžiant dvi ar tris valandas, kažkuris iš aplinkui stovinčių dvasininkų prisiartino,

pamaldžiam tėvui primindamas, kad šis atsistotų ir aukotų mišias už mirusius. Jis dar kartą priminė, o po to pasakė, jog anas nenori atsistoti, kol iš Kverfurto atvyks pamaldžiosios motinos pasiuntinys. Netrukus maldingojo žodžiai išsipildė. Pasiuntinys įžengė į Šventojo Petro bažnyčią ir atsiklaupęs meldėsi Dievui, o paskui įteikė vyskupui atsiųstą raštelį. Šis, jį paėmęs, didžiai nusigando ir, tarsi išsvargintas ilgos kelionės, pakilo bei dievobaimingai aukojo mišias už pamaldžiosios motinos ir kitų tikinčiųjų atminimą.

Šv. Brunono, vyskupo ir kankinio, *Gyvenimo* pabaiga

To paties [šv. Brunono] *Kankinystės* pradžia

[1.] Šventasis ir šlovingasis popiežius Leonas, regėdamas šventojo Brunono tvirtumą ir norėdamas patenkinti šio dvasios troškimą, suteikęs jam palaiminimą, išsiuntė į Vengriją, idant ten skelbtų Gerąją Žinią. Dievo žmogus ištikimai priėmė Gerosios Naujienos skelbimo tarnystę ir laimingai atvyko į miestą, vadinamą Praha. Kartu su juo keliavo nemažai pagalbininkų.

[2.] Paklauskime, ką veikė geras žemdirbys! Sodino, laistė, rovė piktžoles, laukuose sėjo kviečio sėklą, tai yra dvejomis meilėmis, būtent Dievui ir artimajam bei su Viešpaties pagalba ten surinko gausų derlių ir šventą tikėjimo priauglį. Taip pat jis skirstė dvasininkus, steigė bažnyčias ir, pasilikęs ten dvejus metus, jas stiprino. Tačiau kartą nutiko šitai. Garsus Dievo žmogus Bonifacas vieną dieną dievobaimingai aukojo mišias. Perskaitęs Evangelijos skaitinį, ir, Viešpaties įkvėptas, jis užlipo ant pakylos ir perdavė žmonėms šventą tikėjimo paslaptį. Pirmieji miesto gyventojai buvo sužavėti mokymu apie savo išganymą. Kai kurie jų prisijungė, išpažindami Jėzų Kristų ir priėmė krikšto malonę. Tačiau kiti, apimti pikto pavydo, vieningai jį užpuolė, norėdami pastarąjį užmušti lazdomis. Sergėtojas Dievas neužtruko padėti prislėgtai širdžiai ir tuoj pat išgelbėjo nusižeminusį dvasia.

[3.] Minia stovėjo kaip įbesta, negalėdama pajudinti nei tarsi į žemę įaugusių kojų, nei į priekį ištiestų ar aukštyn iškeltų rankų, nepajėgė net nukreipti žvilgsnio. Taigi šitaip pasitarnaujant Dievo galybei, jų stiprybė pranyko lyg dėmė, o jų liežuviai prilipo prie gomurio, tarsi Viešpats juos būtų pavertęs mirties pelenais. Tuo tarpu trečdalis šio miesto stabmeldžių, kurie kartu su tikinčiaisiais buvo suplaukę pasižiūrėti šio neįtikėtino reginio, matydami įvykusį stebuklą, viena širdimi šlovino Dievą, kuris trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti. Pagaliau ir anie, atgailos paveikti, ėmė prašyti krikšto malonės. Tokiu būdu jie pagijo. Tą dieną didelė dalis svetimšalių atsivertė į tikėjimą.

[4.] Nutikus šiems dalykams, didis garsas apie palaimintą vyrą Bonifacą pasiekė kunigaikščio Boleslavo³ ausis. Šis nedelsiant įsakė atvesti jam vyskupą. Dievo kovotojas, jausdamas besiartinančią savo atilsio dieną, apimtas džiaugsmo, švytinčiu veidu drauge su atsistaisiais palydovais pasirodė valdovo akivaizdoje. Paklaustas, kas jis toks, iš kur ir kodėl atvykęs, atsakė, jog atvyko dėl valdovo ir visų jo artimųjų išganymo. Tuokart šventyklų žiniai, velnio pavydo sukurstyti neapykantai, sukėlė prieš jį visą liaudį, pareigūnus ir vietininkus, reikalaudami gyvą sudeginti tą, kuris sugriovė dievų šventyklas, o visą tautą apžavėjo magiškomis išmonėmis. Tad jam suteikė galimybę pasirinkti: arba paaukoti nenugalimiesiems dievams, arba būti ištikimam iki galo, liudijant tiesą.

[5.] Taigi buvo sukrauta rąstų krūva, kurios viduryje paliktas perėjimas vienam deginamajam. Kai ugnies liepsna, skleisdama baisų karštį, iš visų pusių apglėbė tuščias laužo vietas, o apačioje buvo sumesti sausi medžiai, kad smarkiai liepsnotų, šventas Dievo žmogus Bonifacijus, neprisidengęs nei skydu, nei šalmu, bet vien tik sustiprintas švento kryžiaus ženklų, ramiai žengė į ugnies liepsnas, atsistojo ir nejudėdamas praleido ištisą dieną ir visą naktį, tarytum būdamas vėsioje vietoje, kad nei viena jo rūbų siūlėlė nuo karščio nesudilo. O kai kitos dienos ankstyvą rytą jis visiškai sveikas išėjo iš liepsnos, tarsi iš krintančios rasos, giedodamas šią Dovydo psalmę: "Išmėginai mano širdį, Viešpatie, ir aplankei mane naktį. Ištyrei mane ugnimi, ir štai nerasta manyje nedorybės", visi, būdami šio nenusakomo reiškinių liudininkais, puolę ant kelių, šlovino jame pasaulio gelbėtoją ir drauge dievobaimingiausiai jo meldė išganingojo krikšto. Net ir karalius bei visi jo didžiūnai, prisimindami šventą tikėjimą, džiaugsmingai pasikrikštijo švęstame vandenyje.

[6.] Pastarojo brolis Zebedas, išgirdęs apie savo brolio atsivertimą, apimtas baisaus pykčio, pasiuntė kareivius, idant šie surastų šventą vyrą ir pristatytų jo akivaizdon. Atvykę ginkluoti kareiviai atrado palaimintą Bonifacą dievobaimingai aukojant mišiais. Vienas jų begėdiškai ir be galo įžūliai užpuolė šventą žmogų. Jis kardu nukirto ranką, kuria anas laimino auką ir jėga nustumė pastarąjį nuo altoriaus. Tačiau čia pat, išvydęs viršum kybančią ir šventus ženklus atliekančią ranką, netekęs žado nustėro ir, puolęs prie šventojo kojų, ėmė atgailauti. Tuo tarpu šis, vainikuotas savo kraujo krikštu, ištrūko. Įsiveržus daugybei kitų, vienas jų, išsitraukęs kardą, nukirto jo galvą; vieni iš buvusiųjų išsilakstė, kiti žuvo. Bet laukinė gentis, vis dar nepasisotinusi jo mirtimi, įmetė švenčiausio vyro galvą į upę, vadinamą Alstra. Palaimintasis Brunonas kentėjo 1009 Viešpaties metais vasario 14 d., imperatoriaus Henriko II, palaidoto Bamberge, laikais. Dievobaimingi žmonės, paėmę šventojo

³ Boleslovas Narsusis - Lenkijos kunigaikštis (992–1025), 1025 m.–pirmasis Lenkijos karalius.

Bonifaco kūną, palaidojo jį toje pačioje vietoje, kur Dievas ir šiandien atlieka daug stebuklų per savo tarną Bonifacą.

[7.] O Viešpačiui panorus apreikšti dorybes to, kuris vertai elgėsi jo akivaizdoje ir kurio galva buvo paskandinta tokioje negarbingoje vietoje, nutiko, kad vieną naktį kažkurio didžiūno žvejai, irdamiesi retomis bangelėmis ir ieškodami žvynuotų žuvų pulko, toje vietoje, kur ilgai gulėjo nukirsta švento žmogaus galva, išvydo plaukiojančias švieseles. Irkluotojams galingais irklais skrodžiant patviniusius vandenį, laivelis sustojo, tarsi kažkas jį būtų sulaukęs. Nors siaubingas išgąstis ir netiko vyrų širdims, juos pagavo baimė, tad visi stebėjosi, kas toks galėjo juos užpulti. Prisiminę Jėzaus vardą, šaukėsi jo, ir staiga jiems apsireiškė palaimintasis Bonifacas, vaikštinėjantis virš vandens gelmės. O šie dar labiau pabūgo, manydami, jog tai vaiduoklis. Tačiau šventas žmogus, išvydęs jų išgąstį, pradėjo juos švelniai guosti, idant nesibaimintų – štai prieš juos tas pats vyras, kurį stabmeldžiai pasmerkė mirti, o galvą įmetė ten, kur Dievo valia plaukiojo žibančios švieselės. Tuo tarpu sugrįžę žvejai šlovino Dievą ir budinčiojo pastangomis įsidėmėjo aną vietą.

[8.] Išaušus rytui, jie atplaukė į paženklintą vietą ir atrado jo galvą. Ją paėmę bei sušaukę to miesto dvasininkus ir liaudį, pagarbiai padėjo galvą šalia Dievo žmogaus kūno, išpažindami Kristų Jėzų pagal priimtą katalikų tikėjimą.

[9.] Tą dieną prie švento kapo, veikiant Viešpaties galybei, pasirodė daug ženklų. Aklieji Dievo pagalba praregėjo, luoši ir paliegėliai išgijo, ligoniai atgavo sveikatą.

TOKIA ŠVENTOJO VYSKUPO IR KANKINIO BRUNONO KENTĖJIMO PABAIGA.

Išrinktasis vyras Brunonas,
popiežiaus siųstas, išvyko
ir pasiekė vengrų gentis, garbinančias stabus.
Išsiliejus laukiniam genties įtūžiui,
nuolankus Dievo kovotojas žuvo.

Malda

Dieve, kuris, būdamas visokeriopo gėrio pradžia ir pabaiga, suteikei save vyskupo ir kankinio palaimintojo Brunono kilmingumui didesnę vertę ir įžiebei jame tokią dievišką meilę, kad dėl tavęs jis

ne tik paniekino žemišką prigimtį, bet ir savo kūną, leiski, kad, būdami danguje, jaustumė globą to, kurio švento kraujo praliejimą švenčiame žemėje.

Per Kristų, mūsų Viešpatį. Amen.

Vertė Rytis Lozoraitis

1009 metai: Šv. Brunono Kverfurtiečio misija, parengė Inga Leonavičiūtė, (Fontes ecclesiastici historiae Lituaniae, 5), Vilnius: Aidai, 2006, p. 163, 165, 167, 169, 171.